

OBLJETNICE

ANNIVERSARY

PROF. DR. SC. DRAGUTIN FELETAR – UZ 65-TU OBLJETNICU (1941. - 2006.)

U srpnju 2006. godine navršila se 65-ta obljetnica života prof. dr. sc. Dragutina Feletara, koju je na svoj način obilježio 16. srpnja u Donjoj Dubravi, kada je bio na čelu delegacije koja je odala počast braniteljima Novog Zrina položivši vijenac podno tamošnjeg spomenika. Istom prigodom se u Donjoj Dubravi sastao meštarski zbor Družbe "Braća Hrvatskog Zmaja", a prof. dr. sc. Dragutin Feletar je održao predavanje o Novom Zrinu. Svi sudionici našli su se na domjenku na "dobravskoj starini" slavljenika. On je i na čelu tima autora monografije o svojoj Donjoj Dubravi, koja bi trebala svjetlo dana ugledati iduće 2007. godine.

Prof. dr. sc. Dragutin Feletar spada među one pojedince koji su svojim požrtvovnim radom bitno ujecali na razvoj svoje struke, ali i sredine u kojoj su djelovali. Najviše je učinio za Koprivnicu, Podravinu i Međimurje. Vrijeme će pokazati kolika je bila važnost njegova rada. Gotovo je nemoguće na ovom ograničenom prostoru dati sažeti prikaz djelovanja prof. dr. sc. Dragutina Feletara, čovjeka za kojeg, u najmanju ruku, možemo reći da je promijenio znanstvenu i stručnu sliku Podravine pa i sjeverozapadne Hrvatske, ali je znatno utjecao i na širi prostor. Ovaj najistaknutiji živući znanstvenik grada Koprivnice, Koprivničko-križevačke županije, Podravine i Međimurja te jedan od vodećih hrvatskih geografa i ugledan hrvatski kulturni povjesničar, rođen je u Velikom Otoku (danas u općini Legrad), 10. srpnja 1941. godine u obrtničkoj obitelji podrijetlom iz susjedne međimurske Donje Dubrave.

Osnovnu školu je polazio u Donjoj Dubravi i Kotoribi, a gimnaziju u Varaždinu. Završio je studij geografije na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, a već tada se isticao među kolegama te je bio jedan od ponajboljih studenata. Nakon završetka studija kraće je vrijeme radio kao prosvjetni djelatnik da bi se posvetio novinarskoj profesiji u čakovečkom listu "Međimurju", na Radio-Čakovcu (kojeg je osnovao), u koprivničkom "Glasu Podravine" i "Podravci". U Čakovcu i Koprivnici je razvio bogatu nakladničku djelatnost.

Uz redovite novinarske obveze od ranih je dana nastojao popularizirati spoznaje iz prošlosti i sadašnjosti sjeverozapadne Hrvatske, a posebice Međimurja. Takva nastojanja okrunjena su u njegovoj prvoj monografiji "Iz povijesti Međimurja" (1968.), koja je bila odlično prihvaćena od najšire međimurske javnosti, ali i iz kulturnih krugova. Ta je knjiga dala početnu afirmaciju mladom kulturnom zanesenjaku koji nakon nje nije stao sa svojom djelatnošću popularizacije povijesne i geografske svijesti. Upornim je radom nizao nakladničke projekte od kojih valja istaknuti "Međimurski kalendar" (1969.) i njegovog nastavljača "Kajkavski kalendar" (1970.-1972.). Time je u javnosti nastojao potaknuti svijest za čuvanje kulturne baštine na kajkavskom hrvatskom prostoru.

Na tragu tih nastojanja "rodile" su se, za ono vrijeme, knjige od neprocjenjive kulturološke vrijednosti, koje su prvenstveno nastale u suradnji sa danas uglednim hrvatskim publicistom i novinarom Tomislavom Đurićem, poput "Navik on živi ki zgine pošteno" (od 1971. objavljena u pet izdanja) i "Stari dvorci i gradovi sjeverozapadne Hrvatske" (od 1971. objavljena u četiri izdanja, peto je u pripremi). U vezi s tim djelatnostima osnovao je Kulturno-prosvjetno društvo "Zrinski" koje je naprosto bilo političkim pritiskom "ugašeno" kao žrtva politike obračuna sa tzv. "Hrvatskim proljećem" početkom 1972. godine. Tada mladom Dragutinu Feletaru bila je

ugrožena profesionalna i životna egzistencija, a dobio je i etiketu "hrvatskog nacionalista" koja ga je desetljećima sputavala u radu. Spletom sretnih okolnosti uspio je dobiti posao u tiskari "Zrinski" u kojoj je osnovao i uspješno vodio nakladnički odjel, usprkos političkim podmetanjima i ponekad neizdrživim pritiscima, kojima se isključivo zahvaljujući vlastitom radu i upornosti uspješno othrvao. Ni tada, kao ni inače u najtežim životnim trenucima, nije pokazivao znakove slabosti već zrelost, snagu, volju za stvaralaštvo i neizmjernu energiju.

U tim, za njega vrlo teškim vremenima, velikim osobnim odricanjima i naporom završio je poslijediplomski studij iz geografije, a kao magistarska radnja mu je priznata knjiga "Podravina" koju je uspio napisati i objaviti 1973. godine zahvaljujući podršci koprivničke "Podravke", iako mu tadašnja politička klima nije bila nimalo sklona. Izvrgnut političkim pritiscima bio je prisiljen napustiti Čakovec (u kojem je radio od 1965. do 1972. godine) i opet spletom sretnih okolnosti dobiti novinarski posao u koprivničkoj prehrambenoj industriji "Podravka" (1973.-1983.) koja je tada naprosto vapila za mladim stručnjacima, a među svoje zaposlene je primala i osobe koje su bile politički "na ledu" (jer su nedostajali stručni kadrovi).

Zahvaljujući dolasku u "Podravku" Dragutin Feletar se nastavio razvijati kao stručnjak, usprkos povećanom obimu poslova vezanih uz novinarstvo i odnosa s javnošću. "Podravka" je financijski, organizacijski i kadrovski podržala projekt Dragutina Feletara kojim je razvio nakladničku i istraživačku djelatnost u podravskom kraju te osnovao Podravkin Muzej prehrane u Koprivnici.

Od posebnog značaja je bilo pokretanje godišnjaka Podravski zbornik 1975. godine koji je trebao objavljivati znanstvene, stručne i popularne tekstove s područja koprivničke, đurđevačke i ludbreške općine. Dragutin Feletar je bio prvi urednik Podravskog zbornika te je time utjecao ne samo na njegovo profiliranje nego i na stvaranje stvaralačkog "miljea" iz kojega će kasnije izrasti niz stručnjaka raznih struka, ali i brojnih književnika. Uz godišnjak je utemeljio i "Biblioteku Podravskog zbornika" (1977.), kojoj je bio višegodišnji urednik. Tu je stvorio temeljnu infrastrukturu na kojoj je kasnije građen stručni i kulturni identitet Podravine kao regionalne cjeline. Veći dio djelatnosti je usmjerio na istraživanje gospodarske povijesti. Tako je nastala knjiga o povijesti koprivničkog tiskarstva u kojoj je autor obradio i podatke o nakladništvu. Detaljno je povijest obućarstva od srednjeg vijeka do kraja 70-tih godina 20. stoljeća obradio u monografiji o koprivničkom poduzeću "Sloga". Knjiga o poduzeću "Bilokalnik" ima obilje vrijednih i izvornih podataka o važnosti i razvoju šumarstva, o povijesnom razvitku prerade drveta u Podravini, o povijesti eksploatacije i prerade gline, šljunka i pijeska na koprivničkom području kao i povijesni razvitak ovog koprivničkog poduzeća.

Vrhunac djelatnosti u poduzeću "Podravka" je svakako njegova velebna monografija "Prilozi za povijest Podravke" (1980.) za koju možemo reći da je ponajbolja monografija o poduzećima uopće, a svakako ponajbolje djelo iz gospodarske povijesti sjeverozapadne Hrvatske. U međuvremenu je dobio ponude čitavog niza poduzeća s područja sjeverozapadne Hrvatske za izradom istraživanja njihove povijesti i sadašnjosti od kojih je neke prihvatio i realizirao u više ili manje kvalitetnim monografijama. Nema ih smisla sve nabrajati jer ih ima na desetke, ali istaknuti ću da taj proces traje do danas jer su posljednja djela o povijesti koprivničkih poduzeća: "Komunalac" (2003.) i "Elektra" (2005.).

U okviru dugogodišnjih istraživanja poduzeća sjeverozapadne Hrvatske razvio je metodologiju industrijske geografije koja je rezultirana izradom doktorske disertacije o "Industrija u ekonomsko-geografskoj strukturi Podravine" (obranjena 1982., objavljena 1984.). Upornim radom afirmirao se u znanstvenog radnika kojega su pozvali da iz koprivničke "Podravke" prijeđe na Odsjek za geografiju Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Ponudu je prihvatio 1983. i redovno napredovao u svim znanstvenim i znanstveno-nastavnim

zvanima (od znanstvenog asistenta do trajnog zvanja redovitog profesora). Autor je ili koautor 13 znanstvenih knjiga, 43 popularne knjige, 12 udžbenika iz geografije, te 97 znanstvenih i 75 stručnih članaka (od kojih je oko jedne trećine objavljeno u inozemnoj periodici).

Bio je glavni i odgovorni urednik vodećeg hrvatskog geografskog znanstvenog časopisa "Geografski glasnik" (1985.-1989.), voditelj nekoliko znanstvenih geografskih projekata, a bio je tajnik (1984.-1986.) te predsjednik (1986.-1988.) krovne udruge hrvatskih geografa - Hrvatskog geografskog društva. Više je puta bio predstojnik Zavoda za geografiju i prostorno uređenje te Zavoda za regionalnu geografiju i metodiku, te pročelnik Geografskog odsjeka PMF-a (1998.-1999.).

Osim u znanstvenom i nastavničkom radu - razvio je predmete Industrijska geografija i Uvod u geografiju, a predavao je Uvod u statistiku i Geografiju Afrike na dodiplomskom studiju te na poslijediplomskom studiju kolegij industrija u prostornom planiranju. Bio je i voditelj poslijediplomskog studija iz geografije na PMF-u. Kao gost profesor predavao je na poslijediplomskim studijima u Lodzu (Poljska), Ostravi (Češka) te na Ekonomskom fakultetu kao i na Fakultetu političkih znanosti u Zagrebu. Bio je gost profesor na fakultetima u Sarajevu, Mariboru, Lodzu, Budimpešti, Pečuhu, Münchenu i Ostravi. Veliki je njegov doprinos i kroz mentorstva u diplomskim i magistarskim radovima te doktorskim disertacijama kandidatima u Republici Hrvatskoj i inozemstvu). Uz to je bio suradnikom brojnih europskih geografskih ustanova (Ljubljana, Göttingen, München itd.) te specijalizirane organizacije UN za industrijski razvoj UNIDO u Beču.

Osobito je djelatnost razvio u popularizaciji znanstvenih rezultata, ali i u organizacijskim poslovima. Veliki angažman je dao u početku provođenja tzv. bolonjske reforme visokog školstva u Republici Hrvatskoj te je inicirao nekoliko novih nastavnih predmeta iz geografije čime je bitno svoju struku. Tijekom rada na PMF-u često je pozivan na znanstvene skupove (sudjelovao je na više od stotinu znanstvenih skupova – od toga na pedesetak u inozemstvu!) i gostovanja po svim dijelovima svoje domovine te u brojnim europskim državama. Najznačajniji radovi prof. dr. sc. Dragutina Feletara citirani su u inozemnoj i domaćoj znanstvenoj literaturi iz geografije i kulturne povijesti.

Doprinos je dao i u organizaciji znanstvenog rada u geografiji. Bio je voditelj tri znanstvena projekta Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske, te dva međunarodna projekta. Predstojnik je geografskog zavoda, a obnašao je dužnost pročelnika Odsjeka za geografiju Prirodoslovno-matematičkog fakulteta (PMF-a) da bi 2002. bio izabran i za prodekana, a od 2004. do 2006. obnašao je dužnost dekana PMF-a, jednog od najprestižnijih fakulteta Zagrebačkog sveučilišta. Uz to objavio je na stotine znanstvenih radova i sudjelovao na brojnim znanstvenim skupovima. Inicijator je osnivanja poduzeća CEPSS (i njegov potpredsjednik upravnog vijeća), koje je nastalo kao plod višegodišnje suradnje PMF-a i vlade njemačke pokrajine Saske.

Valja istaknuti i dugogodišnju suradnju s HAZU i Leksikografskim zavodom "Miroslav Krleža". U njihovim je izdanjima posebno utjecao da Koprivnica i Podravina budu dostojno i kvalitetno zastupljene. To osobito vrijedi za leksikografska i enciklopedijska izdanja te knjige koje su izlazile u nakladništvu HAZU-u, a koje je prof. dr. sc. Dragutin Feletar uređivao. Član je Znanstvenog savjeta za promet HAZU. Kruna suradnje s HAZU je njegov izbor za člana suradnika Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 2006. godine.

U razvoju i napose popularizaciji geografije je također njegov gotovo nemjerljiv doprinos. Godine 1993. osnovao je u Koprivnici nakladnu kuću "Dr. Feletar" koja se specijalizirala za geografiju i povijest. Pokrenuo je 1994. časopis za popularizaciju geografije i povijesti "Hrvatski zemljopis" (danas "Meridijani"). Iz časopisa je 1995. nastalo posebno poduzeće "Hrvatski

zemljopis", koje je iz Zagreba premješteno u Samobor i od 2002. zove se "Meridijani". Nakladna kuća "Dr. Feletar" se 2001. spojila sa izdavačkim poduzećem "Hrvatski zemljopis" (danas "Meridijani"). Unutar poduzeća Dragutin Feletar je bio autorom i urednikom na stotine knjiga, a među njima istaknimo monografije gradova (Vukovar – 1994., Koprivnica - 1995. i 1997., Prelog – 1995., Virovitica – 1996., Nova Gradiška – 1998. i druge), te vrijednu knjigu o starim zdanjima (u suautorstvu s Tomislavom Đurićem) "Stari gradovi, dvorci i crkve Slavonije, Baranje i zapadnog Srijema" (2002.), kao nastavak slične knjige istih autora iz 1983. godine. Upravo je ovom knjigom kao i identičnim izdanjem vezanim uz prostor sjeverozapadne Hrvatske dao nemjerljivi doprinos popularizaciji i širenju svijesti o važnosti očuvanja i zaštite kulturno-povijesnih spomenika.

S dodjele nagrade za životno djelo grada Koprivnice 2005. godine

Obitelj Feletar: supruga Ružica, kćer Petra, otac Dragutin i sin Petar (Foto: Hrvoje Petrić, 2005.)

Utjecao je na kvalitativno poboljšanje hrvatskih geografskih i povijesnih udžbenika. Krajem 90-tih godina 20. stoljeća, inicirao je projekt izrade i objavljivanja udžbenika iz geografije (zemljopisa) za sve vrste škola. Do zaokruženja projekta je došlo 2003. godine kada pod njegovim vodstvom i dijelom autorstvom objavljeni udžbenici iz geografije za sve razrede i sve vrste škola u Republici Hrvatskoj. Dragutin Feletar je u udžbeničkoj djelatnosti prešao hrvatske granice te je urednički organizirao, a dijelom i autorskoj izradi za geografske udžbenike u Bosni i Hercegovini. Uz to je 2003. inicirao i pokrenuo izrade nove serije udžbenika te bio glavni i odgovorni urednik udžbenika za udžbenike iz povijesti.

Znatno je utjecao na stvaranje civilnog društva u gradu Koprivnici. Svoju je djelatnost započeo u poduzeću "Podravka" gdje je osnovao "KUD Podravka" i posebice današnji ugledni mješoviti pjevački zbor o kojem je napisao monografiju "Pjesma duga dvadeset godina" (2000.) kao nastavak istraživanja objavljenih u monografiji "Glazbeni život Koprivnice" (1977.).

Preseljenjem iz Donje Dubrave u Koprivnicu (1983.) pojačao je svoju aktivnost na planu razvoja civilnog društva. Osnovao je Geografsko društvo (1984.), Povijesno društvo (1984.) i Ekološko društvo (1989.). Pokrenuo je stručne časopise "Podravski zbornik" (1975.), "Muzejski vjesnik" (1978.) i "Scientia Podraviana" (1989.), a u novije vrijeme znanstvene časopise "Podravina" (2002.) i "Ekonomska i ekohistorija" (2005.).

Član je (i obnovitelj) Družbe "Braća Hrvatskog Zmaja" (od 1991.). Osnivač je i prvi pročelnik Zmajskog stola u Čakovcu u kojem je razvio bogatu aktivnost, od koje vrijedi posebno istaknuti 2001. godine podizanje spomenika na mjestu gdje se od 1661. do 1664. nalazila utvrda Novi Zrin, uz rijeku Muru, nedaleko Donje Dubrave. Kao jedan od najuglednijih članova izabran je 2006. za velikog meštra Družbe "Braća Hrvatskog Zmaja".

Jedna od najvažnijih aktivnosti i inicijativa prof. dr. sc. Dragutina Feletara je bila zaustavljanje gradnje po okoliš štetne hidroelektrane Đurđevac te utjecaj na odbacivanje čitavog projekta te hidroelektrane. Posebno valja istaknuti aktivnosti Dragutina Feletara kojom je u suradnji sa Institutom za povijest umjetnosti iz Zagreba pokrenuo veliki projekt "Umjetnička topografija Hrvatske" upravo na primjeru istraživanja Koprivnice i valorizacije njenih kulturno-povijesnih spomenika (rezultat tih nastojanja je knjiga "Koprivnica – grad i spomenici" 1986.). Bio je i obnovitelj Ogranka Matice hrvatske u Koprivnici. Njegovu djelatnost su prepoznali su brojni Podravci, Međimurci i drugi, a napose stanovnici Koprivnice. Uz to, zahvaljujući prije svega svojoj marljivosti, sposobnostima i rezultatima, stekao veliki ugled ne samo diljem Republike Hrvatske nego i u inozemstvu.

Ne treba zaboraviti ni djelatnost Dragutina Feletara vezanu uz djelatnosti lokalne uprave i samouprave općine i grada Koprivnice. Ta mu je djelatnost bila omogućena tek od 1990. godine jer je do tada bio politički "na ledu" zbog sudjelovanja u "Hrvatskom proljeću". Bio je članom izvršnog vijeća Općine Koprivnica (1990.-1993.), članom poglavarstva Grada Koprivnice (1997.-1999., 2000.-2001.) i predsjednik gradskog vijeća Grada Koprivnice (2001.-2005.). Unutar te djelatnosti bio je autor studija opravdanosti brzih cesta Vrbovec-Križevci-Koprivnica-mađarska granica te Vrbovec-Bjelovar-Virovitica, kao i studije opravdanosti na osnovi koje je osnovana Koprivničko-križevačka županija (1993.), mreže škola Koprivničko-križevačke županije, demografskih studija grada Koprivnice i Koprivničko-križevačke županije, inicijator izgradnje nove zgrade gimnazije, uređenja zgrade koprivničkih visokih škola, jedan od inicijatora gradnje podravske brze ceste itd.

Vezano uz grad Koprivnicu i okolicu je autorstvo brojnih istraživanja te autorstva monografija te stvaranje projekta kojim bi svaka župa u Podravini trebala dobiti svoju monografiju. U okviru ove djelatnosti valja istaknuti njegove knjige o Legradu (1971.), Hlebinama (1984.), Koprivnici (gradske monografije objavljene 1986., 1993., 1995. i 1997.), Kuzmincu (1992.), Kunovcu (1993.), Križevcima (1993.), Ludbregu (1997.), Molvama (1998.), Torčecu (2000.), Novigradu Podravskom (2001.) i druge. Od posljednjih projekata valja istaknuti pokretanje multidisciplinarnog znanstvenog časopisa "Podravina" (2002.) kojemu je Dragutin Feletar odgovorni urednik te znanstvenog časopisa "Ekonomika i ekohistorija" (2005.) kojemu je jedan od inicijatora te član užeg uredništva. Nedavno je izabran i za predsjednika nadzornog odbora Društva za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju. Dobio je državnu nagradu za popularizaciju znanosti, nagrade za životno djelo Koprivničko križevačke županije (2002.) i grada Koprivnice (2005.) te još nekoliko uglednih javnih priznanja i nagrada među kojima vrijedi istaknuti nagradu općine Koprivnica, godišnje nagrade gradova Koprivnice i Virovitice, javnog priznanja općine Donja Dubrava te državno odlikovanje Red Danice hrvatske s likom Ruđera Boškovića (2002.), državna nagrada za popularizaciju znanosti (2003.), nagradu HAZU za znanost "Josip Juraj Strossmayer" (2003.), nagradu za znanost Geografskog društva Sveučilišta u Zadru (2006.) itd.

Da je osobnost širokih horizonata i velike stvaralačke energije koja se dokazala u književnom radu govori i podatak da je pisac vrlo zapažene knjige putopisa, tri zbirke hrvatskih kajkavskih pjesama te jedne pjesničko-književne mape.

U popularizacijskom radu napisao je nekoliko tisuća članaka u raznim novinama i časopisima, uglavnom s područja geografije, povijesti i kulture. Napisao je više od 60 knjiga, od kojih se

većina odnosi na područja Podravine i Međimurja, te desetak udžbenika, a pisao je i metodičke priručnike. Uredio je više od 200 knjiga te napisao više od 140 predgovora izložbama, knjigama te recenzija. Napisao je više od 170 znanstvenih i stručnih članaka (od toga 30-tak u inozemstvu) od kojih se većina odnosi na industrijsku geografiju, demogeografiju, zavičajno geografsko-demografske te povijesne osobitosti raznih dijelova sjeverozapadne Hrvatske. Objavio je i više od 70 stručnih radova, najviše u hrvatskim stručnim časopisima.

Iako je na ovom, prostorno ograničenom prostoru, neizvedivo nabrojiti sve značajno što je prof. dr. sc. Dragutin Feletar stvorio u životu, moguće je, bez lažne skromnosti, utvrditi da je višedesetljetnom autorskom, uredničkom i organizatorskom djelatnošću, u potpunosti promijenio kulturnu i znanstvenu sliku Podravine, Međimurja i sjeverozapadne Hrvatske, ali i svojim utjecajem pridonio poboljšanju kvalitete života u Koprivnici i Podravini. Uz to, znatno je utjecao na znanstvena i stručna kretanja u čitavoj Republici Hrvatske. Njegova vizionarska djelatnost zaslužuje istaknuto mjesto u istraživanjima sadašnjosti i prošlosti te utjecajem na budućnost svih prostora u kojima je djelovao.

Iskoristiti ću ovu prigodu za čestitati mu 65-ti rođendan uz želje da ga prati dobro zdravlje kao i da privede kraju još mnogo nova ostvarenja u životu te brojne planove koje je zacrtao (npr. objavljivanje Povijesti Podravine, osnivanje Zavoda HAZU u Koprivnici, pisanje Geografije Hrvatske, uređenje Muzeja Zrinskih i Frankopana u Ozlju i sl.). Vjerujem da će prof. dr. sc. Dragutin Feletar, iako od 1. listopada 2006. u zasluženoj mirovini, radno djelovati još mnogo godina i napraviti kao i napisati još puno toga te dodatno zadužiti svoju domovinu. Za nadati se da će urediti još podosta brojeva znanstvenog časopisa "Podravine".

Hrvoje Petrić